

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

The English-language text shall constitute the original version of the article. The Polish-language version of the article is only an illustrative version

Joanna Derlatka

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

ORCID: 0000-0002-2633-4151

joanna.derlatka@ujk.edu.pl

Licytacja lokalu mieszkalnego lub nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem mieszkalnym służących zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika z uwzględnieniem stanu epidemii wirusa SARS-CoV-2

ABSTRAKT

W niniejszym artykule poddano pod naukową dyskusję problematykę licytacji lokalu mieszkalnego lub nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem mieszkalnym służących zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika w czasie epidemii wirusa SARS-CoV-2. Kluczowe znaczenie należy przypisać nowemu art. 952¹ § 5 Kodeksu postępowania cywilnego, według którego licytacji lokalu mieszkalnego lub nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem mieszkalnym, które służą zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika, nie przeprowadza się w czasie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii oraz 90 dni po jego zakończeniu. Nowe rozwiązanie prawne zwraca uwagę na podstawowe problemy z organizacją pracy sądów (związane z sądowym postępowaniem egzekucyjnym) w okresie epidemii wirusa SARS-CoV-2 oraz z podziałem obowiązków pomiędzy sądem rejonowym a komornikiem sądowym. W zaprezentowanych rozważaniach postuluje się wprowadzenie nowatorskich rozwiązań, obowiązujących nie tylko w stanie epidemii. Po pierwsze, wprowadzenie w drodze interwencji ustawodawczej licytacji elektronicznej w toku egzekucji z nieruchomości, na wzór licytacji elektronicznej z nieruchomości. Po drugie, przełamanie zasady, według której licytacja nieruchomości wymaga bezpośredniego nadzoru sędziego (referendarza sądowego). Artykuł uwzględnia stan prawny na dzień 1 stycznia 2021 r.

Słowa kluczowe: sądowe postępowanie egzekucyjne; komornik sądowy; licytacja elektroniczna; egzekucja z nieruchomości; epidemia wirusa SARS-CoV-2

WPROWADZENIE

Od dnia 20 marca 2020 r. na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej ogłoszono stan epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2¹. Epidemia zmieniła oblicze wymiaru sprawiedliwości, wymagając ustanowienia rozwiązań doraźnych, wychodzących naprzeciw trudnościom wywoływanym w obszarze funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Niniejsze rozważania skoncentrowano na tym wycinku sądowego postępowania egzekucyjnego, który dotyczy zagadnienia licytacji lokalu mieszkalnego lub nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem mieszkalnym służących zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika. Z tego względu świadomie pominięto inne zagadnienia związane z przebiegiem sądowego postępowania egzekucyjnego w czasie epidemii wirusa SARS-CoV-2.

Obecny stan prawny, jako reakcja na potrzebę ochrony zdrowia społeczeństwa w obliczu epidemii przy zachowaniu realizacji prawa do sądu (w tym prawa do efektywnej egzekucji

¹ Zob. rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz.U. 2020, poz. 491).

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

The English-language text shall constitute the original version of the article. The Polish-language version of the article is only an illustrative version

sądowej)², wymaga w pierwszej kolejności oceny prowadzonej pod kątem prawidłowości i należytego ukierunkowania zmian wprowadzonych tzw. Tarczą 3.0. Mowa tu o nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego³ dokonanej ustawą z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenieniem się wirusa SARS-CoV-2⁴. Tempo prac legislacyjnych nad omawianą ustawą nie uchroniło jej przed pewnymi niedoskonałościami, które ujawnia również niniejsze opracowanie. Można rozważyć, czy dotychczas funkcjonujące rozwiązania procesowe mogłyby być adekwatne do panującej sytuacji epidemicznej po dokonaniu, rzecz jasna, ich stosownej wykładni celowościowej i funkcjonalnej. Już w tym miejscu należy zaznaczyć, że zagadnienia te nie zostały jak dotąd poddane szerszej dyskusji doktrynalnej, a dotychczasowe wypowiedzi na ich temat mają charakter wzmiankowy, co nie pozostaje bez wpływu na rozmiar uwag polemicznych.

CHARAKTER REGULACJI WPROWADZONYCH TARCZĄ 3.0

W drodze nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego przeprowadzonej na mocy Tarczy 3.0 doszło do wprowadzenia kluczowego dla dalszych rozważań przepisu art. 952¹ k.p.c. Wszedł on w życie z dniem 30 maja 2020 r. Co istotne, przepis ten nie jest typową regulacją osłonową, ponieważ w przeważającej części zawiera rozwiązania stałe, niezależne od stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii. Przede wszystkim przepis ten wprowadził zmianę proceduralną polegającą na obowiązkowym złożeniu przez wierzyciela wniosku o przeprowadzenie pierwszej licytacji lokalu mieszkalnego lub nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem mieszkalnym, które służą zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika. Uprawnienie to zostało zaś wykluczone, gdy wysokość egzekwowanej należności głównej jest niższa od wartości jednej dwudziestej części sumy oszacowania. W przypadku wielości wierzycieli legitymacja do złożenia wniosku jest zależna od łącznej wysokości egzekwowanych należności głównych przez wszystkich wierzycieli (art. 952¹ § 1–3 k.p.c.).

Warto wspomnieć, że *in genere* zagadnienie prowadzenia egzekucji z nieruchomości z naruszeniem równowagi między zamierzonym celem egzekucji (w postaci zaspokojenia wierzyciela) a sposobem prowadzenia egzekucji może być postrzegane w kategoriach naruszenia art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonego w Paryżu dnia 20 marca 1952 r.⁵ Do powyższej konkluzji doszedł Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku z dnia 25 kwietnia 2017 r. w sprawie *Zoran Vaskrsić przeciwko Słowenii*⁶. Trybunał wskazał, że egzekucyjna sprzedaż nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem mieszkalnym powinna być środkiem koniecznym do zapewnienia skutecznego postępowania egzekucyjnego (*des voies d'exécution effectives*). Jak się wydaje,

² M. Purchase, E. Schutzer-Weissmann, *Human Rights Practice: Article 6 Right to a Fair Trial*, London 2006, s. 6001 i n., za: P. Hofmański, A. Wróbel, [w:] *Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności*, t. 1: *Komentarz do artykułów 1–18*, red. L. Garlicki, Warszawa 2010, s. 241 i n.

³ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. 2020, poz. 1575, ze zm.), dalej: k.p.c.

⁴ Dz.U. 2020, poz. 875, dalej: Tarcza 3.0.

⁵ Dz.U. 1995, nr 36, poz. 175.

⁶ Skarga nr 31371/12, Legalis.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

The English-language text shall constitute the original version of the article. The Polish-language version of the article is only an illustrative version

motywacja trybunalska może być odczytywana w tym kierunku, że egzekucyjna sprzedaż nieruchomości powinna następować z poszanowaniem niewyartykułowanej *expressis verbis* zasady proporcjonalności⁷. Jak przyjął Trybunał, przypadki, w których przepisy procesowe nakładają na organ egzekucyjny obowiązek (realizowanego z urzędu) w zakresie wyboru mniej uciążliwych sposobów egzekucyjnych czy wręcz obowiązek oddalenia nieproporcjonalnego wniosku wierzyciela o wszczęcie egzekucji z nieruchomości, należy ocenić jako wysoce naganne. Na analogicznie negatywną ocenę zasługuje brak ustawowego wyznaczenia minimalnego progu kwoty długu, który może być ściągnięty w drodze licytacyjnej sprzedaży nieruchomości służącej zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika.

Wracając do głównego nurtu rozważań, warto zaznaczyć, że w kontekście stanu epidemii typowo osłonowy charakter posiada dopiero art. 952¹ § 5 k.p.c. Jak wskazuje ten przepis, licytacji lokalu mieszkalnego lub nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem mieszkalnym, które służą zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika, nie przeprowadza się w czasie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii oraz 90 dni po jego zakończeniu. Z uwzględnieniem powyższych spostrzeżeń, a także złożonego charakteru art. 952¹ k.p.c., dalsze omówienie objętej nim regulacji prawnej nastąpi w sposób dwutorowy. Po pierwsze, analizie zostaną poddane specyficzne ograniczenia egzekucji, o których mowa w art. 952¹ § 1–4 k.p.c. Po drugie, zostaną przedstawione nowe rozwiązania przewidziane w okolicznościach epidemii wywołanej wirusem SARS-CoV-2 (art. 952¹ § 5 k.p.c.).

ROZWIĄZANIA OCHRONNE DLA DŁUŻNIKA

Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego przeprowadzona Tarczą 3.0 wpisuje się w szerszy nurt zmian sądowego postępowania egzekucyjnego zmierzających w kierunku ochrony dłużnika. Niestety, nie jest ona spójna z głównym celem egzekucji służącej efektywnemu zaspokojeniu wierzyciela⁸. *De lege lata* brak regulacji wprost zakazującej wszczęcia egzekucji wobec nieruchomości stanowiących miejsce zamieszkania dłużnika⁹. Przepis art. 952¹ k.p.c. nie stoi na przeszkodzie w zajęciu lokali mieszkalnych lub nieruchomości gruntowych zabudowanych budynkami mieszkalnymi służących zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika ani też nie sprzeciwia się dokonaniu ich opisu i oszacowania. Jedynie w sposób autonomiczny (na tle wszystkich sposobów egzekucji, w tym egzekucji z nieruchomości)

⁷ Mowa tu o zasadzie proporcjonalności w ujęciu postulatywnym, czyli w oderwaniu od dogmatycznych rozważań nad znaczeniem pojęcia zasady. Por. J. Wróblewski, *Zagadnienia teorii wykładni prawa ludowego*, Warszawa 1959, s. 259.

⁸ Zob. szerzej np. Z. Gawlik, *Selected Institutions of the Polish Private Law for the Protection of the Creditor*, „Studia Iuridica Lublinensia” 2021, vol. 30(4), s. 170 i n.

⁹ Jedynie art. 15zuz ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz.U. 2020, poz. 1842, ze zm.) wprowadza zakaz wykonywania tytułów wykonawczych nakazujących opróżnienie lokalu mieszkalnego w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19. Nie ma on jednak charakteru bezwzględnie obowiązującego, ponieważ nie dotyczy orzeczeń wydanych na podstawie art. 11a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. 2020, poz. 218, ze zm.). Szerzej: R. Kulski, *Wpływ stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 na postępowanie cywilne*, „Monitor Prawniczy” 2020, nr 9, s. 448.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

The English-language text shall constitute the original version of the article. The Polish-language version of the article is only an illustrative version

ustawodawca odniósł się do wyznaczenia licytacji takich nieruchomości. Tym samym art. 952¹ § 5 k.p.c. dotyczy licytacji każdego lokalu mieszkalnego lub nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkami mieszkalnymi służących zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika, niezależnie od wysokości egzekwowanej należności głównej. Nie odnosi się on zatem do innych nieruchomości niż wskazane w nim literalnie, a w konsekwencji traci aktualność, gdy egzekucja nie jest prowadzona przeciw dłużnikom będącym osobami fizycznymi. Wskazuje na to formuła wykluczająca licytację nieruchomości służących zaspokojeniu „potrzeb mieszkaniowych” dłużnika.

Zmierzam tu do podkreślenia, że wprowadzenie art. 952¹ § 1–4 k.p.c. ściśle łączy się z szerszą koncepcją przeciwdziałania szykanowaniu dłużnika, która przed niespełną kilkoma laty legła u podstawy wprowadzenia art. 801 § 2 i 3 k.p.c. Tym samym we wskazanym aspekcie Tarcza 3.0 koresponduje z tendencją zapoczątkowaną na mocy ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych¹⁰, w efekcie której ustawodawca znowelizował i rozbudował wspomniany art. 801 k.p.c. Ponadto jeszcze szersze jej tło widać, gdy spojrzymy na jedną z nowszych nowelizacji procedury cywilnej, dokonaną na mocy ustawy z dnia 4 lipca 2019 r.¹¹. Ostatnia z wymienionych tu noweli doprowadziła do autonomicznego uregulowania instytucji nadużycia prawa procesowego (art. 4¹ k.p.c.)¹², czyli definiowania jej w sposób niezależny od dotychczasowego sposobu rozumienia tej instytucji, istniejącej przecież bezsprzecznie w postępowaniu cywilnym także w stanie prawnym sprzed dnia 7 listopada 2019 r.¹³. W dotychczasowych wypowiedziach doktryny wskazana przeze mnie korelacja nie została jak dotąd wyrażona, stąd też jej założenia wymagają rozwinięcia. Dla dalszych rozważań kluczowe jest zatem ustalenie, czy nowelizacja wprowadzająca art. 952¹ § 1–4 k.p.c. była niezbędna dla reorganizacji dopuszczalności prowadzenia egzekucji z nieruchomości dla egzekwowania stosunkowo niedużych kwotowo należności.

Zauważmy, że w świetle art. 801 § 2–3 k.p.c. ustawodawca wprowadził uprawnienie komornika do oddalenia wniosku wierzyciela, w którym domaga się on podjęcia określonych czynności egzekucyjnych. Oddalenie wniosku nastąpi, jeżeli zachodzą uzasadnione podstawy do przyjęcia, że został on złożony wyłącznie w celu szykany dłużnika, a (kumulatywnie)

¹⁰ Art. 261 pkt 9 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. 2018, poz. 771).

¹¹ Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2019, poz. 1469).

¹² W kwestii pojęcia nadużycia prawa procesowego por. m.in.: T. Cytowski, *Procesowe nadużycie prawa*, „Przeгляд Sądowy” 2005, nr 5, s. 82, 102; M. Plebanek, *Nadużycie praw procesowych w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2012, s. 67; A. Góra-Błaszczkowska, *Zasada równości stron w procesie cywilnym*, Warszawa 2008, s. 350 i n.; K. Flaga-Gieruszyńska, *Zastój procesu cywilnego jako skutek niewłaściwego postępowania stron*, [w:] *Jus et remedium. Księga jubileuszowa Profesora Mieczysława Sawczuka*, red. A. Jakubecki, J. Strzępka, Warszawa 2010, s. 162. Na wymóg przypisania stronie umyślności w działaniu dla stwierdzenia nadużycia prawa procesowego zwracał uwagę K. Weitz (*System koncentracji materiału procesowego według projektu zmian Kodeksu postępowania cywilnego*, [w:] *Reforma postępowania cywilnego w świetle projektów Komisji Kodyfikacyjnej*, red. K. Markiewicz, Warszawa 2011, s. 18). Nadużycie prawa procesowego może być odnoszone do uprawnienia procesowego, nie zaś wobec obowiązku czy ciężaru procesowego. Tak: Ł. Błaszczak, *Komentarz do art. 4¹*, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1: *Komornicy sądowi. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian*, red. T. Zembrzusi, Warszawa 2019, s. 34.

¹³ Jest to data wejścia w życie przepisu art. 4¹ k.p.c.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

The English-language text shall constitute the original version of the article. The Polish-language version of the article is only an illustrative version

w świetle okoliczności sprawy lub innych prowadzonych przeciwko temu samemu dłużnikowi postępowań egzekucyjnych wysoce prawdopodobne jest, że wniosek nie przyczyni się do zapewnienia prawidłowego toku egzekucji. Regulacja ta stanowi istotny przyczynek do sankcjonowania w sposób bezpośredni podejmowania przez wierzyciela działań procesowych mających charakter obstrukcyjny, a tym samym nieproporcjonalny wobec stopnia ich dolegliwości dla dłużnika. Działania takie nie prowadzą do spełnienia założeń efektywnej egzekucji. Przepis art. 801 § 2 k.p.c. *verba legis* odnosi się do wniosku o podjęcie określonych czynności egzekucyjnych. Przypadek, gdy wierzyciel składa wniosek o wszczęcie egzekucji skierowanej do nieruchomości dłużnika celem wyegzekwowania należności o rozmiarach niewspółmiernie mniejszych niż wartość tej nieruchomości, nie wpisuje się jednak w ramy hipotezy art. 801 § 2 k.p.c. z dwóch – widocznych *prima facie* – powodów. Po pierwsze, wniosek o wszczęcie egzekucji nie jest czynnością egzekucyjną w rozumieniu tego przepisu, co potwierdza brzmienie działu III tytułu I części trzeciej Kodeksu postępowania cywilnego zatytułowanego „Wszczęcie egzekucji i dalsze czynności egzekucyjne”. Zapatrywanie to znajduje akceptację w doktrynie. Jak słusznie przyjął P. Rylski, art. 801 k.p.c. odnosi się do czynności komornika dokonywanych w postępowaniu egzekucyjnym już po jego wszczęciu¹⁴. Warto też zwrócić uwagę na pojęcie pierwszej czynności egzekucyjnej, które jest wprost wskazane w art. 805 k.p.c. O czynności egzekucyjnej nie sposób mówić w kontekście wniosku o wszczęcie egzekucji czy wezwania do usunięcia braków tego wniosku, ponieważ czynności egzekucyjne są podejmowane przez organ egzekucyjny po wszczęciu egzekucji¹⁵. Jako pierwszą czynność egzekucyjną należy traktować czynność podjętą wobec dłużnika (art. 805 i 923 k.p.c.)¹⁶. Po drugie, co do zasady tytuł wykonawczy stanowi podstawę do prowadzenia egzekucji o całe objęte nim roszczenie i ze wszystkich części majątku dłużnika (art. 803 k.p.c.). W konsekwencji powyższego zasadniczo to wierzyciel dokonuje wyboru mienia, do którego zostanie skierowana egzekucja.

Zaprezentowane uwagi uzasadniają tezę, że zauważalna tendencja oparcia postępowania egzekucyjnego na niewyartykułowanej zasadzie proporcjonalności wymagała uzupełnienia dotychczasowych przepisów o regulację jednoznacznie ochronną dla dłużnika (art. 952¹ § 1–4 k.p.c.), w pewnym stopniu ograniczającą dyspozycję art. 803 k.p.c. Mimo wejścia w życie art. 952¹ § 2 k.p.c. w dalszym ciągu zachowują aktualność poglądy akcentujące znaczenie zaklasyfikowania danego działania wierzyciela jako nadużycia prawa procesowego, co wiąże ze sobą konkretne skutki procesowe. Nadużyciem prawa do wszczęcia egzekucji może być przypadek, gdy wierzyciel, z pominięciem innych sposobów egzekucji, wnosi o skierowanie egzekucji od razu do nieruchomości zaspokajającej potrzeby mieszkaniowe dłużnika. Przepisy nie wykluczają takiego przypadku, przerzucając ciężar odpowiedzialności za dalsze działania egzekucyjne na komornika sądowego (art. 799 § 1 zd. 4 k.p.c.), który stosuje sposób egzekucji

¹⁴ P. Rylski, *Złożenie przez dłużnika wykazu majątku komornikowi sądowemu w postępowaniu egzekucyjnym w sprawach cywilnych (art. 801¹ k.p.c.)*, [w:] *Sądowe postępowanie egzekucyjne. Nowe wyzwania i perspektywy*, red. J. Jagieła, Warszawa 2020, s. 131.

¹⁵ Na temat czynności egzekucyjnych zob. S. Cieślak, *Skutki procesowe niezachowania wymagań prawnych czynności egzekucyjnych komornika sądowego*, „Przeгляд Sądowy” 2003, nr 11–12, s. 106 i n.

¹⁶ Por. W. Siedlecki, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. Z. Resich, W. Siedlecki, Warszawa 1976, s. 1137.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

The English-language text shall constitute the original version of the article. The Polish-language version of the article is only an illustrative version

najmniej uciążliwy dla dłużnika¹⁷. W omawianej sytuacji (niezależnie od stosunku kwotowego, w którym pozostaje wartość egzekwowanej należności głównej do wartości sumy oszacowania) sam fakt skierowania egzekucji do nieruchomości dłużnika powinien już kwalifikować się jako nadużycie prawa procesowego, nie jest to bowiem *per se* działanie bezprawne¹⁸. Stąd też art. 952¹ § 2 k.p.c. wykazuje charakter uzupełniający wobec art. 4¹ k.p.c., wprowadzając jednoznaczny próg kwotowy warunkujący niedopuszczalność wniosku o wyznaczenie terminu pierwszej licytacji nieruchomości służącej zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika.

Nadal jednak dominujące znaczenie ochronne i prewencyjne wobec obstrukcyjnych działań wierzyciela należy przyznać przepisowi art. 4¹ k.p.c., który ma wymiar uniwersalny¹⁹. Pozwala on zaklasyfikować jako postać nadużycia prawa procesowego już samą czynność procesową inicjującą postępowanie egzekucyjne²⁰, natomiast art. 952¹ § 2–3 k.p.c. jedynie znacząco odsuwa w czasie chwilę stwierdzenia, że mamy do czynienia z niedopuszczalną czynnością podejmowaną w toku egzekucji. Gwoli ścisłości samo złożenie wniosku o przeprowadzenie pierwszej licytacji w warunkach niespełniających hipotezy art. 952¹ § 1–3 k.p.c. nie może być postrzegane jako nadużycie prawa procesowego, ponieważ stanowi działanie pozbawione normatywnej podstawy.

LICYTACJA W STANIE EPIDEMII – UWAGI PROCEDURALNE UWZGLĘDNIAJĄCE PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

Dodanie przepisu art. 952¹ k.p.c. uzewnętrznia jego funkcję osłonową widoczną w kontekście zapewnienia ochrony potrzeb mieszkaniowych dłużnika w stanie epidemii. Warto przeanalizować, o jakiej licytacji mowa jest w art. 952¹ k.p.c. W szczególności należy ustalić, czy przepis ten dotyczy tylko pierwszej licytacji zajętej nieruchomości czy też jego dyspozycja rozciąga się na drugą licytację. Powstaje też pytanie, jak komornik powinien ustosunkować się do wniosku wierzyciela o przeprowadzenie drugiej licytacji, zgłoszonego już po wejściu w życie nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z dnia 14 maja 2020 r., dokonanej Tarczą 3.0.

¹⁷ Rzecz jasna, jeżeli wierzyciel wskazał kilka sposobów egzekucji. Jeżeli tego nie uczynił, ochronny dla dłużnika charakter mają również regulacje art. 946 i 979 k.p.c. Por. I. Kunicki, *Wybór sposobu egzekucji i ustalenie majątku dłużnika w świetle projektowanych zmian Kodeksu postępowania cywilnego (druk sejmowy nr 2678)*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2015, nr 5, s. 20 i n.

¹⁸ Por. T. Ereciński, *Nadużycie praw procesowych w postępowaniu cywilnym. Tezy i wstępne propozycje do dyskusji*, [w:] *Nadużycie prawa procesowego cywilnego*, red. P. Grzegorzczak, M. Walasik, F. Zedler, Warszawa 2019, s. 14; A. Marciniak, *Nadużycie prawa procesowego w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, [w:] *Nadużycie prawa procesowego cywilnego*, red. P. Grzegorzczak, M. Walasik, F. Zedler, Warszawa 2019, s. 372, 374.

¹⁹ W stanie prawnym sprzed wejścia w życie nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z 2019 r. przyjmowano, że niecelowość wniosku o wszczęcie egzekucji z powodu jego sprzeczności z dobrymi obyczajami (art. 3 k.p.c.) może stanowić podstawę do jego oddalenia jako bezzasadnego. W razie natomiast wszczęcia takiej niecelowej egzekucji postępowanie egzekucyjne winno zostać umorzone na podstawie art. 355 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Tak: A. Marciniak, *Nadużycie prawa...*, s. 384. Skoro w ówczesnym stanie prawnym doktryna słusznie dopuszczała przyznanie art. 3 k.p.c. charakteru normy sankcjonującej (wprowadzającej sankcję), a nie tylko sankcjonowanej (wskazującej zachowania naganne wymagające sankcjonowania), to *legis latae* rolę tę przejął art. 4¹ k.p.c.

²⁰ Por. stanowisko A. Marciniaka (*ibidem*, s. 367), który słusznie wskazał, że wszczęcie egzekucji może stanowić przejaw nadużycia prawa do egzekucji.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

The English-language text shall constitute the original version of the article. The Polish-language version of the article is only an illustrative version

Nie budzi wątpliwości zastosowanie art. 952¹ k.p.c. do postępowań egzekucyjnych wszczętych po dacie wejścia w życie Tarczy 3.0, tj. po dniu 30 maja 2020 r.

Do zastosowania art. 952¹ k.p.c. do postępowań egzekucyjnych wszczętych przed datą wejścia w życie omawianej nowelizacji odnosi się przepis intertemporalny – art. 64 Tarczy 3.0. Przepis ten stanowi, że przepisy Kodeksu postępowania cywilnego w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą stosuje się również do postępowań wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, jeżeli przed tą datą nie został złożony przez wierzyciela wniosek o wyznaczenie terminu pierwszej licytacji nieruchomości. Należałoby zatem przyjąć, że kluczowy dla oceny zastosowania art. 952¹ k.p.c. do postępowań egzekucyjnych wszczętych na dzień 30 maja 2020 r. jest dzień złożenia wniosku o wyznaczenie terminu pierwszej licytacji. Problem polega jednak na tym, że przed datą wejścia w życie Tarczy 3.0 wierzyciel w ogóle nie składał wniosku o przeprowadzenie pierwszej licytacji (inaczej niż w przypadku drugiej licytacji), ponieważ komornik w publicznym obwieszczeniu o licytacji wskazywał z urzędu czas i miejsce licytacji (art. 953 § 1 pkt 2 k.p.c.). Można byłoby zatem przyjąć, że skoro w art. 64 Tarczy 3.0 mowa jest o wniosku o przeprowadzenie pierwszej licytacji, to w postępowaniach wszczętych przed wejściem w życie Tarczy 3.0 należy stosować nowy art. 952¹ k.p.c. tylko w przypadkach, gdy pierwsza licytacji nie została jeszcze wyznaczona²¹. Jeżeli wniosek o wyznaczenie pierwszej licytacji wpłynął w dniu 30 maja 2020 r. lub później, to komornik nie przeprowadza żadnej licytacji. Przepis ten dotyczy wówczas zarówno pierwszej licytacji, ponownej licytacji (na podstawie art. 970 k.p.c.), jak i drugiej licytacji prowadzonej w przypadku określonym w art. 983 k.p.c.

Problem dotyczy też ustalenia, czy zakaz licytacji nieruchomości służących zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika dotyczy przypadku, gdy we wszczętej przed wejściem w życie Tarczy 3.0 egzekucji została już przeprowadzona pierwsza licytacji (wówczas nie wymagała ona wniosku wierzyciela), lecz licytacji ta nie doszła do skutku, a nikt nie złożył wniosku o przejęcie nieruchomości (art. 983 k.p.c.). Wydaje się, że wówczas nie dojdzie do spełnienia hipotezy art. 64 Tarczy 3.0, który to przepis *expressis verbis* łączy zakaz licytacji (w czasie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii oraz 90 dni po jego zakończeniu) jedynie ze złożeniem wniosku o wyznaczenie pierwszej licytacji przez wierzyciela w dniu 30 maja 2020 r. lub później. Tym samym, *a contrario* do art. 64 *in fine* Tarczy 3.0, przepis art. 952¹ k.p.c. nie jest stosowany, gdy pierwsza licytacji już się odbyła, a po wejściu w życie omawianej nowelizacji wierzyciel złożył wniosek o przeprowadzenie drugiej licytacji. Inaczej mówiąc, zakaz licytacji z art. 952¹ § 5 k.p.c. obowiązuje tylko wtedy, gdy postępowanie egzekucyjne wszczęte przed dniem 30 maja 2020 r. jest na takim etapie, że możliwe było złożenie wniosku o wyznaczenie pierwszej licytacji z nieruchomości „pod rządami nowych przepisów” zakreślonych przez art. 952¹ § 1 k.p.c. Każde inne postępowanie egzekucyjne, które wszczęto przed wejściem w życie Tarczy 3.0, toczy się od dnia 30 maja 2020 r. zgodnie z zasadami systemu kontynuacji (tj. pod rządami prawa obowiązującego w chwili wszczęcia), a więc bez zakazu licytacji. Wskazane tu wnioski płynące z reguł wykładni literalnej

²¹ Tak np. I. Kunicki, *Ograniczenie wyznaczenia i przeprowadzenia licytacji nieruchomości z mocy art. 952¹ k.p.c.*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2020, nr 12, s. 7 i n.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

The English-language text shall constitute the original version of the article. The Polish-language version of the article is only an illustrative version

odzwierciedlają wyraźną intencję ustawodawcy, by inne reguły dotyczyły postępowań będących w toku, które już znajdują się na pewnym etapie zaawansowania. Ten stan według *ratio legis* art. 64 *in fine* Tarczy 3.0 uzasadnia przełamanie nowej zasady zakazu licytacji.

Można jednak zgłosić w tym zakresie daleko idące zastrzeżenia prowadzące do wniosku, że przepisy przejściowe powinny jednak zostać uregulowane jednolicie niezależnie od etapu zaawansowania postępowania. Tym samym z uwagi na stan zagrożenia epidemicznego lub stan epidemii wskazana jest w ocenie autorki jednolicie wprowadzona reguła aktualizacji. Jeżeli w drodze wykładni art. 64 *in fine* Tarczy 3.0 uznamy, że rozumienie zwrotów „wniosek o wyznaczenie terminu pierwszej licytacji nieruchomości” oraz „wyznaczenie terminu pierwszej licytacji” może być synonimiczne, wówczas stosowanie zakazu licytacji (art. 952¹ § 5 k.p.c.) w okresie przejściowym będzie uzależnione od momentów, które w rzeczywistości może dzielić znaczny przedział czasu. Wniosek o wyznaczenie licytacji, jako moment decydujący o stosowanym reżimie prawnym, również przed dniem 30 maja 2020 r. można było przecież zgłosić już we wniosku egzekucyjnym. Pod rządami nowych przepisów to nie data złożenia wniosku egzekucyjnego, lecz wniosku o wyznaczenie licytacji decyduje o zastosowaniu zakazu licytacji.

W doktrynie M. Dończyk wyraził zapatrywanie, w świetle którego druga część przepisu art. 64 Tarczy 3.0 w brzmieniu: „jeżeli przed tą datą nie został złożony przez wierzyciela wniosek o wyznaczenie terminu pierwszej licytacji nieruchomości” – jest zbędna, ponieważ przed wejściem w życie art. 952¹ k.p.c. wyznaczenie terminu licytacji zajętej nieruchomości odbywało się bez wniosku wierzyciela²². Autor ten nie wskazał jednak modelu interpretacji tego przepisu w postulowanym brzmieniu. Mając na uwadze powyższe spostrzeżenia, wydaje się, że próby wykładni art. 64 *in fine* Tarczy 3.0 mogą spotkać się z zarzutem wykładni prawotwórczej.

ODSTĄPIENIE OD LICYTACJI

Przechodząc do postępowań wszczętych po dniu 30 maja 2020 r., bliższego omówienia wymaga zagadnienie odstąpienia od licytacji. W doktrynie wskazuje się, że komornik odstępuje od przeprowadzenia licytacji bez wydawania w tym przedmiocie postanowienia. Licytacja podlega zatem odwołaniu, za niezbędnym powiadomieniem²³. W literaturze nie budzi wątpliwości dystynkcja między wstrzymaniem czynności w drodze postanowienia a faktycznym jej niedokonywaniem „aż do wyjaśnienia sytuacji”²⁴. *Prima facie* należy przyjąć, że na kanwie art. 952¹ § 5 k.p.c. nie mamy do czynienia ze wstrzymaniem się przez komornika z dokonaniem czynności, jak np. w przypadku art. 822 k.p.c. Zauważalne są jednak pewne podobieństwa między wstrzymaniem się przez komornika z dokonaniem czynności, o którym mowa w powyższym

²² M. Dończyk, *Komentarz do art. 64*, [w:] *Ustawa o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2. Komentarz*, red. K. Szmid, Legalis 2020, Nb 7.

²³ A. Szymańska-Grodzka, [w:] *Zmiany w Kodeksie postępowania cywilnego wynikające z regulacji COVID-19. Komentarz*, red. T. Szanciło, Warszawa 2020, s. 38–39.

²⁴ M. Allerhand, *Kodeks postępowania cywilnego, cz. 2: Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające*, Lwów 1933, s. 113.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

The English-language text shall constitute the original version of the article. The Polish-language version of the article is only an illustrative version

przepisie, a nieprzeprowadzaniem licytacji na mocy art. 952¹ § 5 k.p.c. Od strony konstrukcyjnej w obu tych przypadkach mamy do czynienia z sytuacjami zbliżonymi do odroczenia posiedzenia sądowego²⁵, niebędącymi jednak *verba legis* podstawą zawieszenia postępowania egzekucyjnego. Przepis art. 952¹ § 5 k.p.c. stanowi o czynności zamierzonej i planowanej, stąd też nie jest właściwe mówienie w tym przypadku o odstąpieniu od czynności, lecz o jej niepodejmowaniu. Można też posłużyć się terminologią przyjętą przez M. Allerhanda, który wskazał na przypadki „zaprzestania czynności”²⁶.

Uzupełnieniem wskazania, że art. 952¹ § 5 k.p.c. nie dotyczy wstrzymania się z dokonaniem czynności, może być też teza, w świetle której zasadniczym celem wstrzymania jest zapobieżenie podjęciu czynności, które mogłyby okazać się całkiem zbędne dla dalszego toku postępowania²⁷. Taki właśnie cel wstrzymania jest widoczny dość powszechnie, np. na tle art. 822, art. 979 czy art. 988 § 2 k.p.c. Tymczasem nieprzeprowadzenie licytacji, o którym mowa w art. 952¹ § 5 k.p.c., niewątpliwie bliższe jest zawieszeniu postępowania ze względu na wystąpienie przeszkody o nadzwyczajnym charakterze (*vis maior, quae humana infirmitas resistere non potest*). Zawieszenie postępowania zawsze trwa tylko do nadejścia określonego zdarzenia, a nie przez czas nieokreślony²⁸. O ile ramy niniejszego opracowania nie pozwalają na bliższe rozważenie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii w kontekście siły wyższej, o tyle z pełnym przekonaniem należy przyjąć, że stan ten jest zdarzeniem nadzwyczajnym, które wywołuje przestój egzekucji z przyczyn niezależnych od stron i organu egzekucyjnego. Tym samym nie należy wykluczać go w kontekście zawieszenia postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 173 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.²⁹, niezależnie od dyspozycji art. 952¹ § 5 k.p.c. prowadzącej do nieprzeprowadzania samej tylko pierwszej licytacji określonego rodzaju nieruchomości.

Obowiązki komornika wynikające z analizowanego przepisu są wykonywane *ex officio*, bez wniosku strony. Należy do nich także obowiązek informacyjny komornika (niezwłoczne zawiadomienie o nieprzeprowadzaniu licytacji), realizowany na piśmie lub ustnie. Jego zaniechanie aktualizuje podstawę skargi z art. 767 k.p.c., jak również – ze względu na procesowe i społeczne konsekwencje zachowania komornika – stanowi przejaw rażącej obrazy przepisów umożliwiający zastosowanie działań nadzorczych w ramach nadzoru judykacyjnego (art. 166 ust. 4 ustawy o komornikach sądowych)³⁰.

²⁵ E. Wengerek, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, Warszawa 1972, s. 548; M. Krakowiak, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2: *Komentarz. Art. 730–1217*, red. J. Jankowski, Warszawa 2019, s. 1075.

²⁶ M. Allerhand, *op. cit.*, s. 116.

²⁷ M. Krakowiak, *op. cit.*, s. 1084.

²⁸ M. Allerhand, *op. cit.*, s. 113.

²⁹ Por. A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2019, s. 289; E. Wengerek, *op. cit.*, s. 216; M. Łochowski, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2: *Komentarz. Art. 506–1217*, red. T. Szanciło, Warszawa 2019, s. 769.

³⁰ Jeżeli komornik przeprowadziłby licytację wbrew imperatywowi części dyspozycyjnej art. 952¹ § 5 k.p.c. Nie wchodzi natomiast w rachubę zastosowanie nadzoru judykacyjnego podejmowanego przez sąd – na podstawie art. 759 § 2 k.p.c. – jako obowiązku realizowanego z urzędu. Należy bowiem uznać, że czynność komornika wywołała już skutki nieusuwalne w tym trybie. Zob. szerzej: T. Zembrzuski, *Zarządzenia sądu z urzędu a odpowiedzialność odszkodowawcza komornika sądowego i Skarbu Państwa*, [w:] *Sądowe postępowanie egzekucyjne. Nowe wyzwania i perspektywy*, red. J. Jagieła, Warszawa 2020, s. 152.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

The English-language text shall constitute the original version of the article. The Polish-language version of the article is only an illustrative version

Zwraca się uwagę w literaturze, że art. 952¹ § 5 k.p.c. wychodzi naprzeciw potrzebom dłużników i ich rodzin, nie sposób bowiem wykluczyć, że znajdzie uzasadnioną kwarantanną potrzeba przebywania w lokalu lub budynku mieszkalnym samego dłużnika lub osób dotychczas z nim zamieszkujących³¹. Co więcej, brak wymienionej regulacji podważałby realizację publicznego charakteru licytacji³². Podzielając te spostrzeżenia, jak również podkreślając powagę rodzaju zagrożenia w postaci rozprzestrzeniania się wirusa SARS-CoV-2, godzi się uznać za uzasadniony brak wprowadzenia jakichkolwiek wyjątków od generalnej reguły nieprzeprowadzania licytacji. Gwoli ścisłości tytułem przykładu warto przypomnieć o przypadkach, gdy w pewnych okolicznościach ustawodawca przewiduje uprzywilejowanie określonych kategorii wierzycieli alimentacyjnych (i innych znajdujących się w podobnie istotnej potrzebie szybkiego zaspokojenia), np. na podstawie art. 890² k.p.c., gdy dokonywana jest blokada rachunku podmiotu kwalifikowanego w rozumieniu przepisów podatkowych³³. Niezależnie od szczególnej sytuacji pewnych grup wierzycieli (np. alimentacyjnych) w stanie epidemii żadna kategoria wierzycieli nie została uprzywilejowana w drodze przełamania zakazu licytacji.

PODUSOMWANIE I POSTULATY *DE LEGE FERENDA*

Pandemia COVID-19 wymusza reakcję ustawodawczą *ad hoc*, dostosowaną do aktualnych potrzeb sądowego postępowania egzekucyjnego. W jej efekcie, jak widać na tle poruszonych problematyki, wprowadzane są regulacje ochronne dla dłużnika nie tylko w stanie epidemii, lecz także o charakterze ogólnym, przeciwdziałające jego szykanowaniu³⁴. Potwierdzeniem tego jest art. 952¹ § 1–4 k.p.c. Zmiany w ostatnio wskazanym zakresie zasługują na pozytywną ocenę. W nieco innym świetle można natomiast ocenić regulację zawartą w art. 952¹ § 5 k.p.c. Zwłaszcza w kontekście rozwiązań osłonowych zamierzony przez ustawodawcę cel mógłby zostać zrealizowany także innymi sposobami. W szczególności mowa tu o licytacji elektronicznej w toku egzekucji z nieruchomości³⁵, wprowadzonej na wzór licytacji elektronicznej z nieruchomości³⁶, która powinna przyczynić się do złagodzenia problemów współczesnego postępowania egzekucyjnego w dobie pandemii. Odrębnym mankamentem jest wciąż istniejąca niedopuszczalność przeprowadzenia licytacji nieruchomości samodzielnie przez komornika. *De lege lata* publiczna licytacja każdej nieruchomości odbywa się bowiem w obecności i pod nadzorem sędziego albo referendarza sądowego (art. 972 § 1 k.p.c.), co w stanie epidemii wywołuje szereg problemów praktycznych. Ustawodawca dostrzega coraz większą samodzielność komornika

³¹ I. Gil, *Komentarz do art. 952¹*, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. E. Marszałkowska-Krześ, Legalis 2020, Nb 2.

³² *Ibidem*.

³³ Por. art. 119zg pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. 2020, poz. 1325, ze zm.).

³⁴ Szerzej: A. Sikorska-Lewandowska, *Zmiana regulacji prawnych w zakresie egzekucji z nieruchomości mieszkalnych wprowadzona w związku ze stanem epidemii*, „Nieruchomości” 2021, nr 2, s. 4–7.

³⁵ Przepisy art. 986¹–986¹¹ k.p.c. zostały dodane ustawą z dnia 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2021, poz. 1090), która weszła w życie 19 września 2021 r.

³⁶ Licytacja ta została wprowadzona ustawą z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2015, poz. 1311, ze zm.) i w tym zakresie weszła w życie 1 marca 2017 r.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

The English-language text shall constitute the original version of the article. The Polish-language version of the article is only an illustrative version

jako podstawowego organu egzekucyjnego także podczas egzekucji z nieruchomości. Przykładem tendencji do zwiększania tej samodzielności jest chociażby rezygnacja ze sporządzania przez komornika projektu planu podziału sumy uzyskanej przez egzekucję z nieruchomości, dokonana na mocy nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z 2015 r., która weszła w życie dnia 8 września 2016 r.³⁷. Niemniej licytacja nieruchomości wciąż wymaga bezpośredniego nadzoru sędziego (referendarza sądowego). Można wyrazić nadzieję, że przełamanie tej reguły stanie się najbliższym wyzwaniem legislacyjnym.

Wydaje się, że generalny problem w zakresie organizacji pracy sądów oraz zagrożenia łączące się z przeprowadzeniem każdej licytacji w czasie epidemii mogłyby złagodzić ogólne przepisy o zawieszeniu postępowania egzekucyjnego (uwzględniające przepisy o zawieszeniu w postępowaniu rozpoznawczym)³⁸, bez konieczności wprowadzania niejasnego w swej istocie przepisu o zakazie licytacji. W tym kontekście, oceniając *ratio legis* Tarczy 3.0, można mieć wątpliwości, czy w postępowaniach wszczętych przed dniem 30 maja 2020 r. słuszna jest interpretacja art. 64 Tarczy 3.0 oparta na dopuszczalności przeprowadzenia drugiej licytacji, gdy pierwszą licytację przeprowadzono w stanie epidemii, lecz przed wejściem w życie Tarczy 3.0. Wydaje się, że zagrożenie epidemiczne byłoby w równym stopniu zmniejszone w przypadku generalnego (fakultatywnego) odstąpienia od prowadzenia licytacji w okresie pandemii, bez względu na to, kiedy wierzyciel złożył wniosek o przeprowadzenie pierwszej licytacji.

BIBLIOGRAFIA

LITERATURA

- Antkiewicz A., *Sporządzanie przez komornika projektu planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji z nieruchomości (art. 1035 k.p.c.)*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2007, nr 6–8.
- Allerhand M., *Kodeks postępowania cywilnego, cz. 2: Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające*, Lwów 1933.
- Błaszczak Ł., *Komentarz do art. 4¹*, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego, t. 1: Komornicy sądowi. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian*, red. T. Zembruski, Warszawa 2019.
- Cieślak S., *Skutki procesowe niezachowania wymagań prawnych czynności egzekucyjnych komornika sądowego*, „Przegląd Sądowy” 2003, nr 11–12.
- Cytowski T., *Procesowe nadużycie prawa*, „Przegląd Sądowy” 2005, nr 5.
- Derlatka J., *Zaskarżenie planu podziału sumy uzyskanej przez egzekucję z nieruchomości*, [w:] *Środki zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym. Studia i materiały*, red. J. Misztal-Konecka, Sopot 2017.
- Dończyk M., *Komentarz do art. 64*, [w:] *Ustawa o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenieniem się wirusa SARS-CoV-2. Komentarz*, red. K. Szmid, Legalis 2020.
- Ereciński T., *Nadużycie praw procesowych w postępowaniu cywilnym. Tezy i wstępne propozycje do dyskusji*, [w:] *Nadużycie prawa procesowego cywilnego*, red. P. Grzegorzczak, M. Walasik, F. Zedler, Warszawa 2019.

³⁷ Po nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z 2015 r. (w aktualnym stanie prawnym) to komornik sporządza od razu plan, a nie tylko projekt planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji (art. 1035 k.p.c.). Zmiany zmieniające w tym kierunku należy przyjąć z aprobatą. Por. A. Antkiewicz, *Sporządzanie przez komornika projektu planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji z nieruchomości (art. 1035 k.p.c.)*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2007, nr 6–8, s. 74–77; J. Derlatka, *Zaskarżenie planu podziału sumy uzyskanej przez egzekucję z nieruchomości*, [w:] *Środki zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym. Studia i materiały*, red. J. Misztal-Konecka, Sopot 2017, s. 150.

³⁸ Por. M.J. Mania, *Tarcza antykryzysowa 3.0 a postępowanie egzekucyjne*, LEX/el. 2020.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

The English-language text shall constitute the original version of the article. The Polish-language version of the article is only an illustrative version

- Flaga-Gieruszyńska K., *Zastój procesu cywilnego jako skutek niewłaściwego postępowania stron*, [w:] *Jus et remedium. Księga jubileuszowa Profesora Mieczysława Sawczuka*, red. A. Jakubecki, J. Strzępka, Warszawa 2010.
- Gawlik Z., *Selected Institutions of the Polish Private Law for the Protection of the Creditor*, „Studia Iuridica Lublinensia” 2021, vol. 30(4), DOI: <https://doi.org/10.17951/sil.2021.30.4.167-185>.
- Gil I., *Komentarz do art. 952¹*, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. E. Marszałkowska-Krzyś, Legalis 2020.
- Góra-Błaszczkowska A., *Zasada równości stron w procesie cywilnym*, Warszawa 2008.
- Hofmański P., Wróbel A., [w:] *Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności*, t. 1: *Komentarz do artykułów 1–18*, red. L. Garlicki, Warszawa 2010.
- Krakowiak M., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2: *Komentarz. Art. 730–1217*, red. J. Jankowski, Warszawa 2019.
- Kulski R., *Wpływ stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 na postępowanie cywilne*, „Monitor Prawniczy” 2020, nr 9.
- Kunicki I., *Ograniczenie wyznaczenia i przeprowadzenia licytacji nieruchomości z mocy art. 952¹ k.p.c.*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2020, nr 12.
- Kunicki I., *Wybór sposobu egzekucji i ustalenie majątku dłużnika w świetle projektowanych zmian Kodeksu postępowania cywilnego (druk sejmowy nr 2678)*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2015, nr 5.
- Łochowski M., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2: *Komentarz. Art. 506–1217*, red. T. Szanciło, Warszawa 2019.
- Mania M.J., *Tarcza antykryzysowa 3.0 a postępowanie egzekucyjne*, LEX/el. 2020.
- Marciniak A., *Nadużycie prawa procesowego w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, [w:] *Nadużycie prawa procesowego cywilnego*, red. P. Grzegorzczak, M. Walasik, F. Zedler, Warszawa 2019.
- Marciniak A., *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2019.
- Plebanek M., *Nadużycie praw procesowych w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2012.
- Purchase M., Schutzer-Weissmann E., *Human Rights Practice: Article 6 Right to a Fair Trial*, London 2006.
- Rylski P., *Złożenie przez dłużnika wykazu majątku komornikowi sądowemu w postępowaniu egzekucyjnym w sprawach cywilnych (art. 801¹ k.p.c.)*, [w:] *Sądowe postępowanie egzekucyjne. Nowe wyzwania i perspektywy*, red. J. Jagieła, Warszawa 2020.
- Siedlecki W., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. Z. Resich, W. Siedlecki, Warszawa 1976.
- Sikorska-Lewandowska A., *Zmiana regulacji prawnych w zakresie egzekucji z nieruchomości mieszkalnych wprowadzona w związku ze stanem epidemii*, „Nieruchomości” 2021, nr 2.
- Szymańska-Grodzka A., [w:] *Zmiany w Kodeksie postępowania cywilnego wynikające z regulacji COVID-19. Komentarz*, red. T. Szanciło, Warszawa 2020.
- Weitz K., *System koncentracji materiału procesowego według projektu zmian Kodeksu postępowania cywilnego*, [w:] *Reforma postępowania cywilnego w świetle projektów Komisji Kodyfikacyjnej*, red. K. Markiewicz, Warszawa 2011.
- Wengerek E., *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, Warszawa 1972.
- Wróblewski J., *Zagadnienia teorii wykładni prawa ludowego*, Warszawa 1959.
- Zembrzusi T., *Zarządzenia sądu z urzędu a odpowiedzialność odszkodowawcza komornika sądowego i Skarbu Państwa*, [w:] *Sądowe postępowanie egzekucyjne. Nowe wyzwania i perspektywy*, red. J. Jagieła, Warszawa 2020.

AKTY PRAWNE

- Protokół nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonego w Paryżu dnia 20 marca 1952 r. (Dz.U. 1995, nr 36, poz. 175).
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz.U. 2020, poz. 491).
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. 2020, poz. 1575, ze zm.).
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. 2020, poz. 1325, ze zm.).

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

The English-language text shall constitute the original version of the article. The Polish-language version of the article is only an illustrative version

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. 2020, poz. 218, ze zm.).

Ustawa z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2015, poz. 1311, ze zm.).

Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. 2018, poz. 771).

Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2019, poz. 1469).

Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz.U. 2020, poz. 1842, ze zm.).

Ustawa z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenieniem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz.U. 2020, poz. 875).

Ustawa z dnia 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2021, poz. 1090).

ORZECZNICTWO

Wyrok ETPC z dnia 25 kwietnia 2017 r., *Zoran Vaskrsić przeciwko Słowenii*, skarga nr 31371/12, Legalis.